

С. П. Корінний

Інтендантська служба

ІНТЕНДАНТСЬКА СЛУЖБА – військові формування, установи та організації, що постачають у війська продовольство, різноманітне майно, а також здійснюють квартирне і побутове обслуговування особового складу. Вперше інтенданти (франц. *intendant* – управитель, завідувач, від лат *intendo* – спрямовую, готую) з'явилися наприкінці 16 ст. у Франції. Це були держ. службовці, які займалися продовол., фураж., речовим та ін. видами постачання. У 17 ст. вони отримали назву воєн. інтендантів. Однак тривалий час у ході воєн. дій солдати харчувалися за рахунок цивіл. осіб або готували їжу самі. Так, запороз. козаки у кожному курені (150–200 осіб) мали інтенданта (кухаря), який за допомогою помічників тричі на день готував їжу. В козац. війську за виготовлення, зберігання та перевезення пороху, амуніції, військ. припасів, продовольства відповідав ген. обозний. Він належав до козац. старшини (друга посада після гетьмана) і мав влас. штаб. За відсутності гетьмана його обов'язки виконував ген. обозний. Навіть із появою у 19 ст. кадрових армій постачання військ залишалося децентралізованим, хоча вже у 18 ст. існували штатні інтендант. підрозділи – провіант. і комісаріат. служби (система постачання армії імператора Франції Наполеона I загалом залишалася аналог. системі забезпечення укр. козац. війська гетьмана Б. Хмельницького). У Рос. імперії після невдалих воєн із Францією (1801–07), Швецією (1808–09), Туреччиною (1806–12, 1828–29, 1853–56) у 1864 організов. Гол. інтендант. упр. для централізов. забезпечення військ предметами госп. призначення та грош. утриманням. Його очолював генерал-інтендант у званні генерал-лейтенанта, який мав право брати участь у засіданнях Сенату. Поширений до того часу термін «обоз» поступово замінено на «інтендант. транспорт». Під час рос.-япон. війни 1904–05 у бойових умовах пройшла випробування похідна кухня конструкції підполковника А. Турчановича (з походження – українець). Цей винахід дав змогу значно спростити й полегшити постачання військ гарячою їжею. Переваги похід. кухні належно оцінили британ., франц., нім., австр. та ін. військ. аташе при діючій рос. армії в Маньчжурії – перед 1-ю світ. війною вони з'явилися практично у всіх інтендант. службах армій провід. країн світу. Тоді ж на позначення системи матеріал., транспорт. і побут. забезпечення почали використовувати термін «тил». Створення 1940 І. с. Червоної армії зумовлене необхідністю вирішити проблеми постачання, що виникли із забезпеченням військ під час введення їх у Польщу та країни Балтії, а також у період рад.-фін. війни (Гол. інтендант. упр. Червоної армії очолив генерал-

лейтенант А. Хрульов). У роки 2-ї світової війни, завдяки вивченню досвіду тилового забезпечення іноз. армій, 1-ї світової війни, воєн. дій 1918–20, розроблено систему фронт., армій. і військ. тилового забезпечення, що зумовило успішні дії рад. армії. 1959 І. с. припинила існування: продовол., речова і квартирно-експлуатац. служби, що входили до її складу, стали самост., а інтендант. функції почали виконувати нач. відповід. служб тилу ЗС СРСР. Високу ефективність продемонструвала І. с. УПА, яка 1942–52 спромоглася в умовах блокади та підпілля забезпечувати підрозділи боєприпасами, продовольством, амуніцією, медикаментами. І якщо постачання рад. або югослав. партизанів знач. мірою здійснювалося за рахунок ЗС СРСР і союзників, І. с. УПА розраховувала тільки на підтримку місц. населення. Нині в Україні питаннями І. с. у ЗС безпосередньо опікується Упр. тилом ЗС на чолі з заст. Міністра оборони. Забезпечення ЗС України матеріал. і грош. засобами регламентов. Конституцією, Законами України «Про державний бюджет», «Про соціальний захист військовослужбовців та членів їх сімей» (1991), «Про оборону України» (1991), «Про загальний військовий обов'язок і військову службу» (1992), «Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію» (1993), Статутом внутр. служби ЗС України (1993), наказами і директивами та ін. норматив. документами Міністерства оборони.

Бібліографічний опис:

Інтендантська служба / С. П. Корінний // Енциклопедія Сучасної України [Електронний ресурс] / Редкол.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк [та ін.] ; НАН України, НТШ. – К. : Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2011. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-12396>

2001-2025 © Ця енциклопедична стаття захищена авторським правом згідно з чинним законодавством України ([докладніше](#)).